

2. Жапдак М., Морзе Н., Науменко Г., Мостіпан О.. Програма для загальноосвітніх навчальних заклад.: «Основи інформатики і обчислювальної техніки 10-11 класи». -К.: Шкільний світ, 2001.
3. Н.Ю. Посталюк. Творческий стиль деятельности: педагогический аспект. - изд. Казанского университета, 1989.
4. Дидактика средней школы/ Под.ред. М. А. Данилова и М.Н. Скаткина,- М., 1975.

Palko O. Y. The problems of the preparation of future teachers for the formation of the creative thinking of pupils in the information technology learning process.

Some aspects of the preparation of future teachers for the formation of the creative thinking of pupils in the information technology learning process are considered in the article.

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Проконова О.П.

Житомирський педуніверситет

В умовах становлення національної системи освіти демократичної України зростає потреба у відродженні естетичної культури молодого покоління як джерела формування високої духовності особистості, ефективного засобу зміцнення національної свідомості, формування в майбутніх громадян витончених смаків, уподобань, культурного світогляду, утвердження норм та цінностей української культури.

А тому актуальною стає проблема підвищення ефективності впливу не тільки на інтелект, а й на почуття учня, його духовний світ. З огляду на це нагальною проблемою є формування в людині самостійного ставлення до дійсності та мистецтва, сприяння розвитку та освіченості особистості, залучення її до духовних, національних і загальнолюдських цінностей, а також до художньо-творчої діяльності. Отже, особливої актуальності саме сьогодні набуває теза «Від людини освіченої - до людини культури», що визначає відродження національної інтелігенції, створення внутрішніх передумов для розвитку творчої індивідуальності.

І оскільки естетичне виховання передбачає загальну ерудованість особистості в галузі національної культури, прилучення її до народного мистецтва - пісенного, танцювального, хореографічного, образотворчого, декоративно-прикладного - то даний аспект впливу на особистість є особливо актуальним у сучасній школі [1].

Важливою складовою, що забезпечує високий духовний розвиток особистості, є естетичне виховання. Естетичне виховання - складова частина виховного процесу, безпосередньо спрямована на виховання здатності сприймати і перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах діяльності людини. Як зазначає О.В.Духнович у своїй праці «Народна педагогіка», національне мистецтво допомагає глибше вивчити рідну мову, історію свого краю, народний побут, національні традиції, звичаї, обряди, пісенний фольклор, а також прислів'я, вірування тощо, що у комплексі сприятиме формуванню національно свідомого громадянина України, його естетичних смаків.

Отже, як бачимо, естетичне виховання найдоцільніше здійснювати за допомогою засобів, прийомів та методів української етнопедагогіки, головне завдання якої - навчити відчувати і розуміти красу у різних її проявах, забезпечуючи єдність між естетичним розвитком дитини та її моральним, фізичним вихованням та трудовою підготовкою, формуванням потягу до художньої творчості.

Основна увага приділяється пошуку нових форм у естетичному вихованні учнів на основі етнографічно-краєзнавчої роботи, фольклорних клубів, малих академій народних мистецтв, творчих об'єднань дітей, пов'язаних з відродженням ремесел і декоративно-прикладної творчості тощо.

Вирішення соціальних завдань, формування всебічно розвиненої особистості, задоволення її естетичних потреб в умовах відродження її національної культури, народних традицій, звичаїв, обрядів, здійснюється на основі таких принципів:

Первинність національної культури під час вивчення світової, пізнання перлин світового мистецтва через призму національних першоджерел. Прилучення дітей до вивчення історії рідного краю, його легенд та повір'їв, пісенної творчості та художніх промислів, побуту; акумуляція художнього досвіду поколінь певного регіону, етнічної групи, народу в цілому;

Рідномовність в художньо-виховному процесі. Фольклор як джерело творчості митця об'єднує в собі витoki рідної мови, її діалекти, витoki, повір'я, традиції. Саме побутовання в молодіжному середовищі і традиції народної творчості визначально впливає на процес формування національної свідомості, поваги до мови та культури свого народу, його мистецької скарбниці, а відтак і до культурних надбань інших народів. Мовою дитина прозвіває, мислить, за її допомогою прилучається до духовних цінностей свого народу, загальнолюдських надбань, завдяки їй стає власне людиною. Фольклор бере витoki з народних традицій, своїми витокami він сягає у давнє минуле, забезпечуючи нерозривний зв'язок між ним та сучасним;

Рівноправність іонаціонального та національного компонентів у визначенні форм та методів естетичного виховання в національній школі;

Врахування етнопсихологічних особливостей національного художнього мислення та відповідність морально-етичним ідеалам народу;

Принцип регіональності. Кожному регіону України притаманні свої традиції та звичаї, обряди, народний побут, мистецтво, ремесла;

Принцип регіональності передбачає наслідування художньо-естетичних надбань і вимагає в умовах національного самовизначення школи залучення учнів до активної участі в збереженні пам'яток культури, до освоєння традиційних ремесел і народних промислів;

Принцип календарної організації естетично-виховної роботи впливає з того, що весь устрій життя народу, свята, обряди пов'язуються з народним календарем, що об'єднує національну культуру, традиції, духовність та ін [3].

Слід підкреслити, що українська побутова культура завжди була максимально естетизована, що свідчить про творчу обдарованість народу. Сфера побуту відіграє важливу роль у становленні особистості дитини, її духовного світу. Її вплив, сильний і непомітний, відбивається як на світогляді, так і на світовідчутті. Він впливає на сприймання особистості, мислення, установки, ціннісні орієнтації, визначає людські взаємини, впливає на діяльність людини, її самопочуття, настрій, емоційний тонус, смаки та уподобання. Побут являє собою універсальну сферу прояву естетичної культури особистості. Формуючи середовище (матеріальне й духовне), людина втілювала свої життєдайні сили (природні сили, здібності, потреби, творчість). Не слід забувати, що естетичне виховання стає повноцінним та могутнім засобом тільки тоді, коли базується на активній участі дітей у безпосередньому творенні прекрасного. Для дослідження рівня естетичної культури слід звертати увагу на знання суті, особливостей та специфіки народних традицій; використання народної творчості у повсякденному житті, побуті; володіння елементарними народними ремеслами, музичними інструментами, традиційний погляд народу на красу, її значення в життєдіяльності людини, органічну єдність естетичного розвитку з фізичним, моральним, розумовим, трудовою підготовкою в народній системі виховання, естетику побуту селянської родини, природу як джерело прекрасного, календарну обрядовість, іграшку, гру, народний мелос, хореографію, словесний фольклор, різні види народного мистецтва, традиційні осередки народного мистецтва та художніх промислів, створення власних мистецьких зразків на основі народної творчості та ін [2].

Специфіка формування естетичної культури старшокласників засобами української народної педагогіки в процесі підвищення рівня їх духовного розвитку визначається тим, що саме етнопедagogіка увібрала в себе усі ті чинники, що передають народну мудрість, накопичену протягом століть, не дозволяють розірвати зв'язок поколінь, втратити пам'ять про минуле, є важливим засобом формування як естетичної, так і духовної та трудової культури. Життєвість та сила народних традицій в школі в їх наступності та стабільності. Завдяки цьому у старшокласників виховується почуття національної гідності за наше минуле, збагачується сьогодення, форму-

ються стійкі естетичні смаки, моральні цінності, виховується культура поведінки. Отже, їх використання в процесі підвищення рівня духовності старшокласників має надзвичайно велике, а іноді й вирішальне значення.

Найефективнішими в процесі формування естетичної культури старшокласників засобами української народної педагогіки є такі методи та прийоми: спостереження над естетичними можливостями мови, фольклорних традицій, звичаїв, обрядів, свят, лінгвістичний аналіз фольклорних текстів, естетичний коментар виражальних засобів мови, проведеного народознавчих свят, збирання перлин фольклорної творчості [3].

Диференційований підхід до системи практичних завдань та вправ передбачає розширення знань старшокласників про народні свята, звичаї, обряди, фольклор, рідну мову, її виражальні можливості, формує стійкі естетичні смаки, ідеали, викликаючи естетичні переживання, спонукає до власної творчості, підвищує духовний та розумовий розвиток учнів, впливаючи на формування їх світогляду та поведінку.

У процесі дослідження було визначено чотири рівні сформованості естетичної культури старшокласників, що має теоретико-практичне значення і дає змогу зробити навчально-виховний процес керованим.

Дослідження виявило таку закономірність: формування естетичної культури старшокласників у процесі підвищення рівня духовності буде ефективнішим, якщо здійснюватиметься засобами української народної педагогіки, викликаючи естетичні переживання, роздуми; побут за цих умов може набувати художньо-естетичного забарвлення.

Отже, як бачимо, можливості для підвищення рівня духовності старшокласників в процесі естетичного виховання безмежні. Але результативність багато в чому залежить від того, якими засобами, методами та прийомами воно здійснюватиметься. А тому однією з концептуальних основ нового педагогічного підходу, на нашу думку, має стати українська народна педагогіка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дорошенко О.А. Из джерел народної педагогіки.// Радянська школа. - № 11.- 1990.
2. Руденко Л.А. Естетичне виховання учнів засобами слова.// Початкова школа. - 1996.- № 3,- с.25-27.
3. Стельмахович В.Г. Виховний ідеал української народної педагогіки.// Початкова школа. - 1994.- N2 2.

The article deals with the problem of the usage of ethnopedagogical components to form high level of eithetic culture at high school.

ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ В ТВОРЧОСТІ ІВАНА СТЕШЕНКА

Сойко І.М.

кандидат педагогічних наук, доцент.

*Міжнародний університет «Рівненський економіко-гуманітарний інститут»
імені академіка Степана Дем'ячука*

Становлення національної культури в Україні неможливе без відродження ідеї національної школи. Це підтверджує історія світової педагогічної думки. Важливе місце посідає у ній педагогічна спадщина І.М.Стешенка. Досліджуючи систему педагогічних ідей І.М.Стешенка, теоретичні основи його освітньої діяльності, можливо обґрунтувати актуальність використання етнічної педагогіки в освітній діяльності, що дозволить наповнити її національним змістом та виховними традиціями гуманістичного характеру.

Учений залишив глибокий слід подвижницької діяльності на терені вітчизняної науки, зокрема, українознавства і педагогіки. Про це яскраво свідчить бібліографія його наукових праць.

Сподвижників І.М.Стешенка дивували широта його наукових, духовних і громадських інтересів. Вболіваючи за долю рідного народу і беручи активну участь у його визвольних змаганнях, будівництві національної державності, вчений був глибоко перекоаний у тому, що першочерговим обов'язком кожного українського інтелігента-патріо-